

Nr 211

Av herr Engkvist m. fl., om ökade anslag till nykterhetsorganisationer samt till nykterhetsfrämjande verksamhet bland barn och ungdom.

Nykterhetssituationen efter den 1 oktober 1955 har vid flera tillfällen varit föremål för riksdagens uppmärksamhet. Det har därvid på olika sätt framhållits, att risken var särskilt stor för ungdomen, därigenom att ett ökat antal ungdomar tillägnar sig alkoholvanor, som kan komma att bli ödesdigra för framtiden. Den nedgång av konsumtionen, som man kunnat konstatera efter prishöjningen i november 1956, har inte åtföljts av en motsvarande nedgång av missbruket. Detta gäller framför allt ungdomsgrupperna, varjämte alkoholproblemet på senaste tiden fått en ökad aktualitet på arbetsplatserna.

Nykterhetsorganisationernas arbete för förbättrad folknykterhet har sedan 1954 avsevärt ökat i aktivitet, och goda resultat har också kunnat inregistreras. Det kan icke råda någon tvekan om att förhållandena skulle varit långt allvarigare än de för närvarande är, om icke samhället i sin kamp mot alkoholskadorna kunnat räkna med den betydande hjälp, som det frivilliga nykterhetsarbetet utgör.

Denna mening om nykterhetsrörelsens betydelse har riksdagen vid flera tillfällen anslutit sig till. Senast skedde detta 1957, då riksdagen godkände statsutskottets uttalande med anledning av framställningar om ökade anslag till nykterhetsrörelsen varvid utskottet bl. a. framförde:

Utskottet finner det angeläget att framhålla det samhällsgagnande arbete, som bedrivs av nykterhetsorganisationerna. Det synes utskottet i dagens läge vara av stor vikt att en stark nykterhetsrörelse kan bistå samhället i kampen mot alkoholskadorna. Inför det förändrade nykterhetspolitiska läge, som inträdde med den nya lagstiftningen om alkoholförsäljning, beslöt 1954 års riksdag en väsentlig utbyggnad av statens bidrag till nykterhetsrörelserna. *Den aktuella situationen när det gäller folknykterheten och därmed sammanhängande problem påkallar emellertid enligt utskottets mening en ytterligare förstärkning av statsanslagen på detta område.* En sådan förstärkning bör också enligt utskottets mening vara statsekonomiskt motiverad med hänsyn till de avsevärt ökade intäkter, som alkoholhanteringen de senaste åren tillfört statsverket.

De av oss kursiverade raderna i ovanstående uttalande torde i realiteten kunna tolkas som en uppmaning från riksdagen till Kungl. Maj:t att till följande års riksdag föreslå ytterligare förstärkning av statsanslagen till nykterhetsorganisationerna.

Nykterhetsorganisationerna har också gjort en grundlig genomarbetning av sina uppgifter och möjligheter och på grundval av denna inventering inkommit till skolöverstyrelsen med detaljerade arbetsprogram och kostnadsberäkningar, i den mån dessa nödvändiggjort ökade statsbidrag.

Skolöverstyrelsen å sin sida har efter prövning av anslagsäskandena föreslagit en höjning av anslagsposten till grundbidrag med 314 000 kronor och till anslagsposten Speciella bidrag med 600 000 kronor. Dessutom har skolöverstyrelsen föreslagit bidrag till ytterligare nio instruktörer. Samtliga dessa förslag innebär en betydande nedskärning av de äskanden som organisationerna framfört.

Emellertid har Kungl. Maj:t endast föreslagit en ökning av grundbidragen med 94 000 kronor, varemot organisationernas och skolöverstyrelsens äskanden om höjda speciella bidrag lämnats utan bifall. Beträffande sistnämnda anslagspost är värt att observera, att statskontoret förordat en ökad medelstildelning av 100 000 kronor.

Både organisationernas och skolöverstyrelsens förslag om höjning av grundbidraget måste anses vara väl motiverade på grundval av den ökade verksamhet som nykterhetsorganisationerna nu bedriver. Det bör framhållas, att nykterhetsrörelsen under de tre senaste åren experimenterat ut verksamhetsformer som visat sig framgångsrika och också kunnat notera en medlemsökning av över 50 000 medlemmar. Rörelsen saknar dock ekonomiska förutsättningar att kunna genomföra den utbyggnad av verksamheten som läget, inte minst de ökade ungdomskullarna, motiverar. Vad speciellt grundbidragen beträffar, så måste det erinras om att dessa är avsedda att täcka vissa centrala och lokala administrativa kostnader, vilka icke får bestridas med de speciella bidragen. Behovet av frivilliga ledare anges för samtliga nykterhetssällskap till omkring 45 000, men då en oproportionerligt stor del av de administrativa krafterna måste bindas till uppgiften att skaffa pengar, t. ex. genom lotterier, blir det svårt att få ledarna att räcka till för det ungdoms- och föreningsarbete som är deras egentliga uppgift. I synnerhet har de senaste årens kostnader för de speciella bidragen skapat stora svårigheter för organisationerna att få fram tillräckliga medel för det egentliga organisationsarbetet. Vi får därför föreslå att grundbidraget höjes utöver det av Kungl. Maj:t äskade beloppet med ytterligare 100 000 till 500 000 kronor.

Vad de speciella bidragen angår utgår de för närvarande med ett sammanlagt belopp av 650 000 kronor uppdelat på följande sätt:

A. Samfällid upplysnings- och propagandaverksamhet	100 000
B. Nykterhetsfrämjande verksamhet för barn och ungdom . .	275 000
C. Upplysning i alkoholfrågan på arbetsplatser och för hemmen	100 000
D. Publiceringsverksamhet i alkoholfrågan	75 000
E. Upplysningsverksamhet bland speciella befolkningskategorier	100 000
	<hr/>
	Kronor 650 000

För budgetåret 1958/59 har nykterhetsorganisationerna motiverat ansökningar med ca 1 250 000 kronor. Det bör observeras, att bidragen under denna rubrik inte är begränsade endast till nykterhetsorganisationer utan också utnyttjas av politiska ungdomsorganisationer, kvinnoorganisationer, länksorganisationer, försvarsstabens upplysningsavdelning m. fl. Efterfrågan på dessa bidrag är alltså betydligt större än vad som framgår av nykterhetsrörelsens anslagsäskanden. Under de år som förflutit sedan bidragsformen tillkom 1954 har tillgången icke på något år ens tillnärmelsevis motsvarat efterfrågan, detta trots att bidragskonstruktionen är sådan, att den sökande organisationen i regel själv måste tillskjuta minst lika stort belopp som statsbidraget. Utvecklingen har blivit den, att organisationernas bidrag blivit avsevärt större än statsbidraget.

Skolöverstyrelsen framhåller i sitt yttrande, att det för närvarande är ytterst angeläget att det förebyggande nykterhetsarbetet intensifieras och framhåller, att den utåtriktade verksamhet som bedrivs med stöd av de speciella bidragen är av stor betydelse. Överstyrelsen föreslår därför såsom ovan nämndes en höjning av anslagsposten totalt med 600 000 kronor och framhåller, att denna ökning bl. a. bör avse den punkt, som syftar till nykterhetsfrämjande verksamhet bland barn och ungdom.

Undertecknade är av den meningen att samtliga de verksamhetsgrenar, till vilka ökat statsbidrag sålunda tillstyrkts, är väl förtjänta av ökat stöd. Beträffande dem alla gäller det, att de i nuvarande läge fullgör en nödvändig uppgift att sanera nykterhetstillståndet i landet. Emellertid torde det vara klart, vilket också framhålles i skolöverstyrelsens yttrande, att det speciellt är verksamheten bland ungdom som f. n. är angelägnast. Måste man därför i nuvarande finansiella läge begränsa anslagsyrkandena till de mest angelägna, torde det råda enighet om att denna anslagspost i främsta rummet bör beredas ökat utrymme. Vi får därför förorda att anslagsposten B. Nykterhetsfrämjande verksamhet bland barn och ungdom höjes med 100 000 kronor från 275 000 till 375 000 kronor.

I anslutning till vad ovan framhållits får vi därför hemställa,

att riksdagen måtte under anslagsposten Bidrag till nykterhetsorganisationer m. m.: Grundbidrag bevilja ett belopp av 500 000 kronor och under Speciella bidrag B. Nykterhetsfrämjande verksamhet bland barn och ungdom ett anslag av

375 000 kronor, vilka båda äskanden innebär en höjning i jämförelse med Kungl. Maj:ts förslag med 200 000 kronor.

Stockholm den 25 januari 1958

Gunnar Engkvist

Einar Rimmerfors

Augustinus Keijer

Olof Hammar

Yngve Hamrin
i Jönköping

Mac P. Hamrin
i Kalmar

Eric Nelander

Axel Gustafsson
Borås

A. Widén

Evert Svensson
Kungälv

Jan-Ivan Nilsson
i Tvärålund